

ПРОВІДНІ ФУНКЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ ТА ЇХ РЕЗУЛЬТАТИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

*Онопрієнко Оксана,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Відповідно до чинного Закону України «Про освіту» [1], основою для визначення переліку освітніх компонентів (навчальних предметів, інтегрованих курсів, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення результатів навчання, є стандарт освіти відповідного рівня. Базовим навчальним планом Державного стандарту початкової освіти [2] визначено освітні галузі, в описі яких вказано мету їх вивчення й вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів.

Кожна освітня галузь виробляє властиві їй загальні цілі. Якщо їх співвіднести у межах стандарту чи освітньої програми, то можна зробити висновок про домінуювальну функцію навчального предмета або інтегрованого курсу, а також про відповідні цій функції кінцеві результати – систему чи комплекс предметних і надпредметних знань, способів діяльності, предметних і ключових компетентностей.

У педагогіці відомі кілька підходів до структурування функцій і цілей навчального предмета. Наприклад, за ступенем інтегрування змісту з іншими предметами диференціюють функції на суто предметні (діють у межах одного навчального предмета); міжпредметні (враховують вплив кожного навчального предмета на опанування іншими); інтегрувальні (визначають місце і роль навчального предмета в системі, взаємовплив предметів як складників цілісного освітнього простору). В сучасній освітній ситуації, коли акцентується увага на міждисциплінарній взаємодії, функції навчального предмета можна розглядати з огляду на його потенціал стосовно формування в учнів ключових і предметних компетентностей.

Визначимо провідні функції навчальних предметів та їх кінцеві для початкової школи результати на основі типової освітньої програми (далі – ТОП) для 3–4 класів, що розроблялася в НАПН України [3]. Конкретизуємо зазначене в табличному

вираженні, що відобразить мету навчання кожного предмета типового навчального плану, властиву їй провідну функцію та узагальнені кінцеві результати (табл. 1).

Таблиця 1

Провідні функції навчальних предметів та їх результати

Навчальний предмет	Мета навчання за ТОП	Провідна функція	Узагальнені кінцеві результати
Українська мова і літературне читання	Розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей	Формування комунікативних умінь і повноцінної навички читання	Розвинутість усного й писемного мовлення, вміння користуватися мовою як засобом спілкування, пізнання, впливу; сформованість повноцінної навички читання, в якій поєднуються технічна і смислова сторони
Іноземна мова	Формування в учнів комунікативної компетентності, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим із віковими можливостями	Формування комунікативних умінь в іноземномовному контексті	Володіння іншомовними фонетичними, лексичними, граматичними та орфографічними навичками на рівні А1
Математика	Різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей,	Формування основ математичних знань і способів діяльності	Здатність застосовувати математичні знання і способи діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях

	необхідних їй для життя та продовження навчання		
Я досліджую світ	Особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі	Формування системи природничих знань, соціального, громадянського та здоров'язберезувального досвіду	Володіння доступними способами пізнання предметів і явищ природи та суспільства, моделями поведінки, які відповідають загальноприйнятим нормам моралі та права
Інформатика	Різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання	Формування початкових навичок використання ІКТ	Володіння на доступному рівні технологічними, телекомунікаційними, алгоритмічними вміннями
Мистецтво	Художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та	Формування ціннісних ставлень і способів художньої діяльності	Здатність виражати естетичні ставлення, наявність художньо-естетичного досвіду створення художніх образів

	суспільному житті		
Дизайн і технології	Розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження	Формування способів предметно-перетворювальної діяльності	Досвід предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності
Фізкультура	Фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України	Формування способів рухової активності	Володіння досвідом організації здорового способу життя

Як бачимо з таблиці, провідні функції предметів зосереджені на формуванні в учнів знань, способів діяльності, ставлень, що в сукупності є підґрунтям ключових компетентностей. Функції предметів вирізняються ступенем впливу на різні сфери процесу навчання, зокрема на: цільову, що забезпечує розвиток творчої особистості, здатної до інтелектуального засвоєння та емоційного сприйняття соціального досвіду; змістову, яка сприяє цілісному вивченню й осмисленню окремих об'єктів з позиції різних освітніх галузей; діяльнісну, що визначає провідний вид інтелектуальної або практичної діяльності. Урахування акцентуації провідної функції навчального предмета може слугувати основою для інтегрування змісту навчання на фундаментальному рівні.

Ключові слова: початкова школа, мета навчання, інтегрування змісту навчання.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
2. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Наказ Кабінету Міністрів України від 01.02.2018 р. № 87 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 688 від 24.07.2019). Дата оновлення: 16.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> (дата звернення: 07.02.2020).
3. Про затвердження типових освітніх програм для 3 – 4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 08.10.2019 р. № 1273. Дата оновлення: 16.08.2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-program-dlya-3-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-1273> (дата звернення: 07.02.2020).

АУДИОМАТЕРІАЛИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*Петрук Оксана,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
пров. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

У галузі мовної освіти аудіоматеріали передусім використовувалися в процесі навчання іноземних мов. Нині, ураховуючи психологічні особливості опанування української мови як другої (неспорідненої) та зважаючи на важливість аудіювання для формування комунікативної компетентності, аудіосупровід – обов'язкова складова підручників української мови, призначених для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин [1, 2].

В аудіосупроводі до підручників озвучено текстовий матеріал (вірші, казки, пісні, невеликі за обсягом тексти), рекомендовані насамперед для слухання – розуміння українського мовлення.